РЕПУБЛИКА СРПСКА
REPUBLIKA SRPSKA
УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ
UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
EKONOMSKI FAKULTET
ПАЛЕ/PALE
Број: 376/20
Broj:
Датум 6. 3. 20. год.
Dana 20 god.

НАСТАВНО – НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА
СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Предмет: Извјештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у академско звање редовног професора или ванредног професора, ужа научна област **предузетничка економија** (ужа образовна област предузетничка економија)

Одлуком Наставно-научног вијећа Економског факултета у Палама, Универзитета у Источном Сарајеву, број: 381/20 од 13.2.2020. године, именовани смо у Комисију за разматрање конкурсног материјала и писање извјештаја по конкурсу, објављеном у дневном листу „Глас Српске“ од 31.12.2019 године, за избор у академско звање **редовног професора или ванредног професора,** ужа научна област Предузетничка економија (ужа образовна област предузетничка економија)

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Састав комисије[1] са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив научне области, научног поља и уже научне/умјетничке области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
1. Др Бранислав Машић, редовни професор, предсједник Научна област: Друштвене науке Научно поље: Економија и пословање Ужа научна област: Менаџмент Датум избора у звање: 25. 07. 2014.године Универзитет у Источном Сарајеву Економски факултет Пале
2. Др Никола Вукмировић, редовни професор, члан Научна област: Друштвене науке Научно поље: Економија и пословање Ужа научна област: Предузетничка економија и предузетнички менаџмент Датум избора у звање: 29.03.2012.године Универзитет у Бањој Луци Економски факултет Бања Лука
3. Др Радомир Божић, редовни професор, члан Научна област: Друштвене науке Научно поље: Економија и пословање Ужа научна област: Рачуноводство и пословне финансије Датум избора у звање: 14. 03. 2008. године Универзитет у Источном Сарајеву Економски факултет Пале

[1] Комисија се састоји од најмање три наставника из научног поља, од којих је најмање један из уже научне/умјетничке за коју се бира кандидат. Најмање један члан комисије не може бити у радном односу на Универзитету у Источном Сарајеву, односно мора бити у радном односу на другој високошколској установи. Чланови комисије морају бити у истом или вишем звању од звања у које се кандидат бира и не могу бити у сродству са кандидатом.

На претходно наведени конкурс пријавио се _____један_____ кандидат:[2]

1. Тихомир (Божо) Спремо

На основу прегледа конкурсне документације, а поштујући прописане чланове[3] 77., 78. и 87. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“ бр. 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16), чланове 148. и 149. Статута Универзитета у Источном Сарајеву и чланове 5., 6., 37., 38. и 39[4]. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, Комисија за писање извјештаја о пријављеним кандидатаима за изборе у звања, Наставно-научном вијећу Економског факултета и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву подноси слиједећи извјештај на даље одлучивање:

И З В Ј Е Ш Т А Ј

КОМИСИЈЕ О ПРИЈАВЉЕНИМ КАНДИДАТИМА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ

I ПОДАЦИ О КОНКУРСУ
Одлука о расписивању конкурса, орган и датум доношења одлуке
Одлука Сената Универзитета у Источном Сарајеву бр. 01-С-547-VII/19 од 26.12.2019. године.
Дневни лист, датум објаве конкурса
„Глас Српске“ од 31.12.2019. године
Број кандидата који се бира
Један (1)
Звање и назив уже научне/умјетничке области, уже образовне области за коју је конкурс расписан, списак предмета
Редовни професор или ванредни професор, ужа научна област Предузетничка економија, (ужа образовна област - Предузетничка економија)
Број пријављених кандидата
Један (1)

[2] Навести све пријављене кандидате (име, име једног родитеља, презиме).
[3] У зависности од звања у које се кандидат бира, наводи се члан 77. или 78. или 87.
[4] У зависности од звања у које се кандидат бира, наводи се члан 37. или 38. или 39.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТИМА
ПРВИ КАНДИДАТ
1. ОСНОВНИ БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ
Име (име једног родитеља) и презиме
Тихомир (Божо) Спремо
Датум и мјесто рођења
17.01.1956. године, Невесиње
Установе у којима је кандидат био запослен
1. СОУР ФАМОС Сарајево • Интерна банка СОУР ФАМОС, приправник-билансиста (1981-1982) • РО ФМСН – водећи (шеф службе) финансија и рачуноводства (1983-1984) • РЗ РО ФАМОС КОМЕРЦ - Руководилац сектора финансија и рачуноводства (1984-1985) 2. Извршно Вијеће СР БиХ Сарајево. • Републички завод за друштвено планирање - планер аналитичар (1985-1988) • Републички завод за друштвено планирање- шеф службе (1989-1992) 3. Влада Републике Српске • Министарство привреде - стручни сарадник (1992-1993) • Републичка дирекција за робне резерве – стручни сарадник (1993-1997) • Републички Завод за планирање – директор (1997-2011) 4. Универзитет Источно Сарајево, • Економски Факултет Пале, наставник у звању доц. др (2008-2013) • Економски Факултет Пале, продекана за наставу (2012-2014) • Економски Факултет Пале, наставник у звању ванредни проф. др (2013-
Звања/радна мјеста.
стручни сарадник, водећи у служби, руководилац сектора, планер аналитичар, директор, доцент, ванредни професор, продекан за наставу
Научна област
Друштвене науке
Чланство у научним и стручним организацијама или удружењима
• Члан је научног одбора Зборника радова Економског факултета Научно стручна конференција са међународним учешћем „Јахорински пословни дани“, (од 2013, 2014. 2015, 2016, 2017 до 2018 године). • Члан програмског и научног одбора Зборника радова са шестог инеркатедарског скупа катедри за менаџмент земаља југоисточне европе и научне конференције *“Contemporary entrepreneurial management and organization in the digital era in transition countries: obstacles and possibilities”* у организацији Економски факултет Универзитет у Бања Луци и Економски факултет – Свеучилиште Мостар, 2016.год.
2. СТРУЧНА БИОГРАФИЈА, ДИПЛОМЕ И ЗВАЊА
Основне студије/студије првог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Економски факултет Сарајево 1975/76-18.02.1981.године
Назив студијског програма, излазног модула

Економија - пословна економија, смјер маркетинг
Просјечна оцјена током студија[5], стечени академски назив
Дипломирани економиста
Постдипломске студије/студије другог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Универзитет у Источном Сарајеву - Економски факултет Пале 1999/2000 - 20.12.2003. год.
Назив студијског програма, излазног модула
Економија – менаџмент
Просјечна оцјена током студија, стечени академски назив
Магистар економских наука 8,27
Наслов магистарског рада
Предузетни и макроекономски изазови транизиције привреде у Републици Српској
Ужа научна/умјетничка област
Менаџмент
Докторат/студије трећег циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка (датум пријаве и одбране дисертације)
Универзитет у Источном Сарајеву, Економски факултет Пале 2003. год .- 21.03. 2008. Године
Наслов докторске дисертације
Интеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања
Ужа научна област
Менаџмент
Претходни избори у звања (институција, звање и период)[6].
1. Ванредни професор за ужу научну област Предузетничка економија-Универзитет у Источном Сарајеву, број: 108-2/19, од 17.01.2019. год. 2. Ванредни професор за ужу научну област Предузетничка економија-Универзитет у Источном Сарајеву, број: 01-С-165-XX/13, од 01.07.2013.год. 3. Доцент за ужу научну област Предузетничка економија-Универзитет у Источном Сарајеву, 01-С-255-XI/08 од 20.06.2008.год.
3. НАУЧНА/УМЈЕТНИЧКА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА
Радови прије првог и/или посљедњег избора/реизбора
1) Спремо Т. (1999). „Опште карактеристике и правци остваривања економске политике у Републици Српској у 1999. години.“ *Билтен*, ПН број 70. стр. 38-42. децембар 1999. године. 2) Спремо Т. (2002). „Република Српска у токовима међународне размјене и активности БиХ на приступању у WTO.“ *Савез економиста Југославије, часопис - Економист,* Vol.36, број 1. стр. 267-273. UDK33 YU ISSN 0354-5253 3) Спремо, Т. (2004). „Основни изазови привреде Републике Српске на путу придруживања БиХ Европској унији.“ *Економист* Vol. 40. број 2. стр. 269-280. YU ISSN 0354-5253 4) Спремо, Т. и Пејић, У. (2005). „Макроекономска стабилност - домети и

[5] Просјечна оцјена током основних студија и студија првог и другог циклуса наводи се за кандидате који се бирају у звање асистента и вишег асистента.
[6] Навести све претходне изборе у звања.

ограничења бржег привредног развоја Републике Српске.“ *Економист* Vol. 58. број 1. стр. 104-118 ISSN 0013-3191, ZDB-ID 8600570.

5) Спремо Т. (2006). „Република Српска - улога и значај у процесу испуњавања економских услова БиХ за приступање ЕУ.“ *Зборник радова, Савез економиста Србије и Црне Горе, Економист*, Vol. 44, стр. 100 - 114. Београд UDK 33 - YU ISSN 0354-5253.

6) Спремо, Т. (2011). „Savremeni model razvoja malog biznisa u funkciji veće konkurentnosti i izlaska privrede iz recesije“. *Зборник радова са Међународног научног скупа ES-NBE 2011 "Економска наука у функцији креирања новог пословног амбијента"*, Косовска Митровица, новембар, 2011. Универзитет у Приштини – Економски факултет, стр. 608-625. ISBN 978-8680127- 64-6

7) Spremo, T. (2011). "Eficient restructuring: the way to wave pacification intensive downsizing economy in recession", *Proceedings from the International conference "Economic Theory and Practice: Meeting the New Challenges"*, Mostar, 11-12 November 2011. Faculty of Economics University of Mostar.

8) Спремо, Т. (2012). „Стратегија прегруписавања као одговор предузећа на глобалне рецесионе притиске.“ *АНАЛИ Економског факултета у Суботици*, Vol. 48, број 28/2012, стр. 229-237. Универзитет у Новом Саду Економски факултет Суботица, ISSN 0350-2120 UDK 330.

9) Spremo, T. (2012). „Modular organization: Risk or chance of network connectivity of companies in the modern business.“ *Proceedings from the XIII International Symposium SymOrg 2012. "Innovative Management and Business Performance"* Zlatibor June 5-9, 2012. стр.173-180. University of Belgrade Faculty of Organizational Sciences ISBN 978-86-768-254-8.

10) Спремо, Т. и Продановић С. (2012). „Људски ресурси извор конкурентске предности туристичке привреде“. *Зборник радова са Прве Научно-стручне конференције: „Развој компететивних људских ресурса за потребе туризма у земљама региона ЈИЕ.“*, Источно Сарајев, 28-31. март 2012., стр. 305-319. Универзитет у Источном Сарајеву. ISBN 978-9958-0912-0-9

11) Спремо, Т. (2012). „Савремени модел развоја малог бизниса у функцији веће конкурентности и изласка привреде из рецесије“ *Економски погледи* број 1/2012. стр.103-119. Часопис Научно истраживачког центара Економског факултета Универзитета у Приштини - Косовска Митровица, ISSN 1450-7951. UDK 334.

12) Спремо Т. и Продановић, С. (2013). „Стратегија заокрета и правци дјеловања предузећа у условима кризе“*: Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву* 2013, Свеска 2, број 7. стр. 101-111. DOI: 10.7251/ZREFIS1307101S Часопис Економског факултета Пале Универзитета у Источном Сарајеву-, ISSN 1840-3557. UDC 65.012.123:338.124.4,

13) Спремо, Т. и Шарчевић, М. (2013). „Савремени приступ развоја малог бизниса: Нова извозна оријентација Републике Српске.“ *Зборник радова са Интернационалног научног скупа ЕКОБИЗ: „Трендови развоја економије и управљања корпорацијама.“* предавање по позиву штампано у изводу, стр. 28. Бијељина 30-31. мај 2013. Факултет пословне економије Бијељина Универзитета у Источном Сарајеву

14) Шарчевић, М. и Спремо, Т.(2013). „Теоријски основи бизнис плана“ *Зборник радова са Интернационалног научног скупа ЕКОБИЗ: „Трендови развоја економије и управљања корпорацијама.“* предавање по позиву штампано у изводу, стр.27. Бијељина 30-31. мај 2013. Факултет пословне економије Бијељина

Универзитета у Источном Сарајеву

15) Спремо Т. и Шарчевић М. (2013). „Развој малог бизниса: пут ка пацификацији интензивног таласа DOWNSIZING-а привреда у рецесији" *Зборник радова са Друге Научно-стручне конференције са међународним учешћем „Јахорински пословни дани: Предузетништво, туризам и гастрономија."* Јахорина 05-08. март 2013. стр. 432-446. Економски факултет Универзитета у Источном Сарајеву и Центар за иновативност и предузетништво Универзитета у Зеници, ISBN 978-9958-0912-0-9-1-6.

НАУЧНА КЊИГА И МОНОГРАФИЈА ОБЈАВЉЕНЕ ПРИЈЕ ПОСЛЕДЊЕГ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ

1. Спремо, Т. (2008). *Интеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања,* I Издање - Центар за издавачку дјелатност Економског факултета Источно Сарајево, Пале, 2008. стр. 332. ISBN 978-99938-707-2-2, COBISS. BH – ID 761624
2. Плакаловић, Н., Ђерић, Б., Божић, Р. Шарчевић. М., Спремо, Т. (2005). *Ресурсни потенцијал привредног раста Републике Српске*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево. стр 304, ISBN 99938-0-587-4, 2005

Радови послије посљедњег избора/реизбора[7]

РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИХ У НАУЧНИМ ЧАСОПИСИМА И ЗБОРНИЦИМА СА РЕЦЕНЗИЈОМ

1) Šarčević, Marko; Spremo, Tihomir. "Model of strategic maneuvering of the companies in the conditions of economic recession." *ECONOMICS - Innovation and economic research*, [S.l.], Vol. 2, no. 2, p. 95 - 114, june 2014. ISSN 2303-5013. DOI: 10.7251/OIK1402002S. UDK 338.124.4:316.43
2) Спремо, Т. (2014). "Улога малих и средњих предузећа у функцији бржег опоравка привреде Републике Српске." *ЕКОНОМСКИ ПОГЛЕДИ, Часопис за питање економске теорије и праксе* Vol. 16, No. 2, стр. 17-31. Економски факултет Универзитета у Приштини са привременим сједиштем у Косовској Митровици, ISSN 1450-7951, UDK 33
3) Спремо, Т. (2017). „Мала привреда као значајан покретач економског развоја Републике Српске." *Зборник радова са научног скупа Економске политике малих земаља у условима европских интеграција*, стр. 34-47, Бања Лука 7-8. фебруар 2017. Економски факултет-Универзитет у Бањој Луци, ISBN 978-99938-46-75-8, UDK: 334.713 (497. 6 RS).
4) Спремо, Т. (2017). "Финансијски јаз као ограничавајући фактор развоја мале привреде у Републици Српској." *Зборник радова са Међународног научног скупа ИОР-ЕДА 2017: „Изазови одрживог развоја-економски и друштвени аспект"*, Косовска Митровица 06-07. новембар 2017., стр. 515-529. Економски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица, ISBN 978-86-80127-85-9, UDC: 334.74:355
5) Spremo, T. and Marjanović J. (2017). „SME Entrepreneurship and its Contribution to Economic Activity in the Republic of Srpska." *Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo* Year 2017, Vol. 6. Issue 15, pp. 55-62, ISSN 1840-3557, UDK 33, DOI: 10.7251/ZREFIS1715055S
6) Спремо, Т. (2017). "Инструменти финансијске подршке сектору мале привреде у

[7] Навести кратак приказ радова и књига (научних књига, монографија или универзитетских уџбеника) релевантних за избор кандидата у академско звање.

Републици Српској." *Зборник радова са XI Скупа привредника и научника SPIN '17: „Штедљиво (lean) управљање ресурсима у привреди Републике Србије.*" No. 11, стр. 310-318, Београд 09. новембра 2017., Факултет организационих наука Универзитета у Београд, ISBN 978-86-7680-343-9.

7) Спремо, Т. (2017). „Извори финансирања као ограничавајући фактор развоја малих и средњих предузећа у Републици Српској." *Зборник радова Економског факултета Брчко* Vol. 11, No. 1, pp. 35-45, DOI 10.7251/ZREFB17110355. Часопис Економског факултета Брчко, Универзитета у Источном Сарајеву. ISSN 2303-8861, UDK 334.72:658.155.2.

8) Спремо, Т. (2018). „Иновативност у функцији развоја малих и средњих предузећа и привреде у Републици Српској." *Зборника радова са Пете међународне конференције Економског факултета Брчко „Улога високошколских установа у савременом пословном амбијенту"*, стр. 120-128, Брчко 8-10. новембар 2018. Економски факултет Брчко Универзитета у Источном Сарајеву, ISBN 978-99938-95-36-7

9) Спремо, Т. и Лазаревић, М. (2018). „Приступ капиталу као једна од кључних препрека развоју туристичких предузећа у републици српској." *Зборник радова са VII Научне конференције са међународним учешћем - Јахорински Пословни Форум: „Одрживи развој и институционално окружење."* стр. 81-89. Јахорина, 22-24. март 2018. године, Економски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, et al. ISSN 2303-8969

10) Спремо, Т. (2018). "Иновативна активност малих и средњих предузећа као фактор развоја привреде Републике Српске", *Зборник радова са Четврте међународне научно-стручне конференције: „Иновације и предузетништво - покретачи развоја и запошљавања"* Бања Лука, 15. децембар 2017., стр. 127-140, Економски факултет Универзитет у Бањој Луци, ISBN 978-99938-46-76-5

11) Spremo, T. and Lazarević, M. (2018). „Matrix organizational structure and multi-sided platform business model in digital marketing", *Proceedings from the XVI International Symposium SYMORG 2018: "Doing business in the digital age: challenges, approaches and solutions"*, Zlatibor, June 7, 2018, pp. 371-379, Faculty of Organizational Sciences University of Belgrade, ISBN 978-86-7680-361-3

12) Спремо, Т. (2014). „Мале фирме генератор запослености и привредног раста Републике Српске." *Зборник радова са научног скупа "Економија и криза: Треба ли нам нови одговор."* Андрићград, 12. септембра 2014., стр. 346-361, Економски факултет Пале Универзитета у Источном Сарајеву, ISBN 978-99976-610-1-2.

13) Spremo, T. and Mićić, J. (2015). "Small enterprises: key source of employment and economic growth." *Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo* Year 2015, Issue 11, pp. 63-73, DOI: 10.7251/ZREFIS1511063S. ISSN 1840-3557, UDK UDC 334.713:339.138,

НАУЧНА КЊИГА И МОНОГРАФИЈА ОБЈАВЉЕНЕ ПОСЛИЈЕ ПОСЛЕДЊЕГ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ:

1) Спремо, Т. (2019). *Инеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања.* Свет књиге, Едиција Наука, Београд, 2. допуњено издање, стр. 556, ISBN 978-86-7396-724-0, COBISS.SR-ID280706060

2) Спремо, Т. (2019). *Предузетништво и управљање малим бизнисом.* Свет књиге, Едиција наука, Београд, 1. Издање, 338 стр., ISBN 978-86-7396-721-9, COBISS.SR-ID 280255500

ПРИКАЗ РАДОВА ОБЈАВЉЕНИХ ПОСЛИЈЕ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА

1) Šarčević, Marko; Spremo, Tihomir. "Model of strategic maneuvering of the companies in the conditions of economic recession." *ECONOMICS - Innovation and economic research*, [S.l.], Vol. 2, no. 2, p. 95 - 114, june 2014. ISSN 2303-5013. DOI: 10.7251/OIK1402002S. UDK 338.124.4:316.43

Аутори у раду полазе од чињенице да се савремени свијет, пословни амбијент и саме компаније налазе у сталним промјенама и турбуленцијама. Истовремено се води борба у циљу сузбијања или амортизовања негативних ефеката дужничке кризе која се одражава на економију великог броја земаља пријетећи рецесијом. Рад потенцира значај доношења исправних пословних одлука у условима неповољног окружења које карактершу пад производње, запослености, инвестиција, потрошње, тј. пословне активности и афирмише нове концепте пословне стратегије за решавање проблема негативних ефеката изазваних дужничком кризом.

Циљ рада је да на сажет начин пружи објашњење и понуди одговор о концепту ефикасног доношења одлука као прихватљив модел пословне стратегије предузећа у циљу успјешног контролисања и постепеног отклањања негативних ефеката проузрокованих рецесијом, што је и остварено кроз приступ анализи интеракције са окружењем и коначном одабиру модела за реорганизацију.

2) Спремо, Т. (2014). "Улога малих и средњих предузећа у функцији бржег опоравка привреде Републике Српске." *ЕКОНОМСКИ ПОГЛЕДИ, Часопис за питање економске теорије и праксе* Vol. 16, No. 2, стр. 17-31. Економски факултет Универзитета у Приштини са привременим сједиштем у Косовској Митровици, ISSN 1450-7951, UDK 33

Предузећа у условима кризе настоје да идентификују потенцијалне опасности, препознају шансе и употребе стратегије које ће им обезбиједити ефикасно пословање. Мала и средња предузећа, ради своје флексибилности и хомогене структуре имају добар предуслов да развијају иновативност и тиме обезбиједе тржишну конкурентност. Флексибилност МСП посебно долази до изражаја у периодима успоравања привредних активности и кризе. Имајући у виду макроекономске ризике привреде Републике Српске и БиХ у цјелини, који су директно условљени глобалном кризом, сектор МСП може да буде пут на превазилажењу тренутне ситуације.

Аутор овим радом проучава улогу и значај малих и средњих предузећа у оживљавању привредне активности економија у стагнацији захваћеном актуелном економском кризом. У фокус се стављају МСП као покретачи иновација, запошљавања и укупног економског развоја. Полази се од става да МСП нису главни носилац привредног развоја, али да имају веома битну улогу за стабилност националне економије. У раду се потенцира значај МСП-а као најфлексибилниг сектора у условима неповољног окружења за позиционирање и креирање одрживе конкурентности економије и бржег економског опоравка.

Циљ рада је обрађен тако што је аутор на сажет начин дао објашњење и понудио одговор о улози и значају развоја МСП, као један од прихватљивих модела у дефинисању мјера економске политике и пословне стратегије у смислу бржег економског опоравка Републике Српске.

3) Спремо, Т. (2017). „Мала привреда као значајан покретач економског развоја Републике Српске.“ *Зборник радова са научног скупа Економске политике малих земаља у условима европских интеграција*, стр. 34-47, Бања Лука 7-8. фебруар 2017. Економски факултет-Универзитет у Бањој Луци, ISBN 978-99938-46-75-8, UDK: 334.713 (497. 6 RS).

Аутор је поставио као циљ овог рада да истражи нека питања и кључне дилеме о стабилизацији и правцима развоја економије Републике Српске која су присутна последњих година. Кад се имају у виду дилеме са којим се суочавају креатори економске политике у Републици Српској, посебно са истеком текућег аранжмана са ММФ-ом и под претпоставком да ће се он успјешно реализовати, поставља се питање, које полуге привредног развоја могу подржати развојни сценарио. У тражењу одговора анализирани су постојећи капацитети и значај мале привреде (*small bussines*), као недовољно разматран потенцијал, а на кога се данас ослањају и развијене економије.

Рад покушава да одговори на питање – колики је капацитет и могућност мале привреде да покрене економски раст домаће привреде, односно да ли је развој предузећа мале привреде одговор на спор привредни развој и економску стагнацију? Овај рад настоји доказати да је потенцијал малог бизниса значајан сегмент укупног економског развоја Републике Српске. У раду се сагледава улога и значај МСП као субјеката мале привреде Европске уније, те Републике Српске, презентујући трендове раста основних индикатора пословне активности. Компарира се тренд раста додатне вриједности и запослености у сектору МСП са сектором великих предузећа.

Прорачуном рацио запослености и додатне вриједности, дошло се до интересантног показатеља, чиме су пружени додатни докази о релативно више или мање значајној улози мале привреде у економији Републике Српске. Компаративном анализом, према мјери продуктивности рада (додатна вриједност по запосленом), коју је усвојила *European Observatory*, узимајући као релевантне податке које је презентовао OECD, види се да је у оним земљама гдје је рацио запослености и додатне вриједности висок (на пример, Ирској 2,24 или Мађарској 1,58), продуктивност рада у МСП је релативно мала у поређењу са великим предузећима у тој истој земљи. Насупрот томе, у земљама у којима је тај рацио релативно низак, мање је изражена разлика у продуктивности малих и великих предузећа. Рацио запослености и додатне вриједности је у Републици Српској за 2015.годину релативно низак 1,12 (прорачун рађен математичко-статистичким приступом). Закључак би био да Република Српска спада у групу земаља у којима је мање изражена разлика у продуктивности предузећа мале привреде и великих предузећа.

4) Спремо, Т. (2017). "Финансијски јаз као ограничавајући фактор развоја мале привреде у Републици Српској." *Зборник радова са Међународног научног скупа ИОР-ЕДА 2017: „Изазови одрживог развоја-економски и друштвени аспект“*, Косовска Митровица 06-07. новембар 2017., стр. 515-529. Економски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица, ISBN 978-86-80127-85-9, UDC: 334.74:355

Аутор је предмет истраживања усмјерио на истраживање основа теоријских сазнања о финансијском јазу и анализу његовог утицаја као ограничавајућег фактора за развој мале привреде у Републици Српској. Циљ рада је да се на основу

резултата истраживања које је спроведено у оквиру одобреног пројекта од Економског факултета у Источном Сарајеву "Развој малих фирми-пут бржег привредног опоравка Републике Српске" анализирају кључни аспекти проблематике финансирања МСП у Републици Српској. Испитавана је перцепција запослених испитаника у МСП о утицају недостатка финансијских средстава и спољних извора финансирања на пословну активност предузећа. Као инструмент истраживања кориштен је упитник у on-line и штампаној верзији. За аналитички дио, односно доказивање, вршена је статистичка обрада овако добијених података у статистичком програму SPSS v.20. За испитивање значајности разлика између група испитаника према упитнику кориштен је χ^2- тест.

На основу одговора испитаника у узорку која се однос на МСП: да ли отежан приступ изворима финансирања узрокује недостатак средстава и извора изван предузећа, дошло се до резултата да је $\chi^2 = 43{,}717$, $p = 0{,}001$. Резултати истраживања су показали да постоје статистички значајне разлике између испитаника који раде у МСП у односу на постављена питања, чиме се потврђује да је недостатак финансијских средстава и извора финансирања изван предузећа узрок отежаном приступу изворима финасирања већи код малих предузећа у односу на већа предузећа.

5) Spremo, T. i Marjanović J. (2017). „SME Entrepreneurship and its Contribution to Economic Activity in the Republic of Srpska." *Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo* Year 2017, Vol. 6. Issue 15, pp. 55-62, ISSN 1840-3557, UDK 33, DOI: 10.7251/ZREFIS1715055S

Истраживање улоге и значаја предузетништва у привредном развоју подстакнуто је усмјереношћу развојних политика у напредним економијама. С обзиром на то да је оријентација на предузетничку активност и развој малог бизниса присутна у развијеним привредама, циљ овог истраживања је да се утврди утицај предузетничке активности малих и средњих предузећа на економију у Републици Српској. Методе коришћене у раду су анализа, синтеза, индукција, дедукција, компарација, бенчмаркинг. Резултати истраживања су показали да у Републици Српској мала и средња предузећа генеришу више нових радних мјеста, остварују већи промет, те стварају више додате вриједности од великих предузећа. Међутим, велике фирме су профитабилније и имају већу продуктивност, што доводи до закључка, презентвано у раду, да се у развојним политикама не треба строго опредјељивати само за развој једног сектора, него подстицати њихову коегзистенцију.

6) Спремо, Т. (2017). "Инструменти финансијске подршке сектору мале привреде у Републици Српској." *Зборник радова са XI Скупа привредника и научника SPIN '17: „Штедљиво (lean) управљање ресурсима у привреди Републике Србије.*" No. 11, стр. 310-318, Београд 09. новембра 2017., Факултет организационих наука Универзитета у Београд, ISBN 978-86-7680-343-9.

Тешко решив проблем са којим се сусреће мала привреда је отежан приступ капиталу. Узрок отежаног финансирања малих и средњих предузећа, као субјеката мале привреде у већини економија је најчешће ограничен приступ изворима финансирања и недовољно снажна финансијска подршка. Истраживање је усмјерено на анализу иструмената финансијске подршке МСП-а у Републици Српској. Настоји се утврдити суштина проблема са којим се сусрећу субјекти мале привреде приликом изналажења могућности за решавање финансијског јаза. Циљ

истраживања је да се утврди значај финансијске подршке за равој мале привреде у Републици Српској. Такође, да се испита колико финансијска подршка утиче на смањење јаза у финансирању МСП-а.
Из резултата до којих се дошло приликом истраживања аутори су закључили да су финансијска подршка и финансијске подстицајне мјере битне за смањење финансијског јаза, али само тржишна решења и развој извора капитала могу да мобилишу довољно квалитетних извора финансирања за потребе раста економски продуктивних МСП-а у Републици Српској.

7) Спремо, Т. (2017). „Извори финансирања као ограничавајући фактор развоја малих и средњих предузећа у Републици Српској." *Зборник радова Економског факултета Брчко* Vol. 11, No. 1, pp. 35-45, DOI 10.7251/ZREFB17110355. Часопис Економског факултета Брчко, Универзитета у Источном Сарајеву. ISSN 2303-8861, UDK 334.72:658.155.2.

Назив овог рада, неминовно повлачи питање: зашто истраживати утицај извора финансирања на развој малих и средњих предузећа неке земље? Једноставан одговор је да је тема „важна", јер и у најразвијенијим земљама данас, један од сталних проблема са којима се сусрећу мала и средња предузећа је отежан приступ капиталу, при чему о томе постоје прилично усаглашени ставови у научним и стручним круговима. Предмет истраживања усмјерен је на утврђивање суштинских проблема са којим се сусрећу МСП приликом обезбјеђивања адекватних финансијских средстава из постојећих извора и утицај извора капитала на развој сектора МСП у Републици Српској. Направити разлику између теоријске основе финансирања МСП и онога са чим се у пракси сусрећу та предузећа настојећи изнаћи изворе финансирања које они заправо најчешће користе. Циљ рада је да се на основу резултата истраживања анализирају кључни аспекти проблематике финансирања МСП у Републици Српској и предложе могућа решења, да се испита и покуша довести у везу колико недостатак адекватних извора капитала утиче на развој МСП-а са импликацијама на привреду у Републици Српској.
Истраживање је показало да у Републици Српској нису довољно развијени извори финансирања за МСП. Да недовољна и ограничена финансијска средства не могу задовољити потребе МСП за капиталом, што успорава њихов развој. Такво проблематично финансирање и неадекватна финансијска подршка малим предузећима представља препреку бржем развоју економије Републике Српске. Даље, на основу добијених резултата дошло до закључка да МСП у Републици Српској и даље зависе од банака у екстерном финансирању.

8) Спремо, Т. (2018). „Иновативност у функцији развоја малих и средњих предузећа и привреде у Републици Српској." *Зборника радова са Пете међународне конференције Економског факултета Брчко „Улога високошколских установа у савременом пословном амбијенту"*, стр. 120-128, Брчко 8-10. новембар 2018. Економски факултет Брчко Универзитета у Источном Сарајеву, ISBN 978-99938-95-36-7

Опште познат став, потекао из академских кругова, је да у свим високо индустријализованим земљама, дугорочни развој предузећа, а самим тим и привреде произилази из њихове способности да стално развијају и производе иновативне производе. У економској теорији се посебна пажња поклања иновацијама јер разлике у иновативности значајно одређују ниво развијености и

перспективе за раст и развој предузећа, привреде и друштва у цјелини. Наиме, велика и мала предузећа имају значајне и често комплементарне улоге у широко дефинисаном процесу развоја иновације.

Имајући то у виду, у овом раду аутор је истраживао специфичан допринос иновативно активних малих и средњих предузећа развоју привреде у Републици Српској. Анализа предузећа према величини у Републици Српској показује да постоји висока корелација између величине предузећа и иновационих активности предузећа. У великим предузећима је проценат иновационих активности већи у односу на мала предузећа, односно са растом величине предузећа расте и проценат иновативних предузећа. Може се констатовати да се иновативна активност предузећа повећава са њиховом величином, тако да је 50,0% иновативно активних предузећа у посматраном броју великих предузећа (250 и више запослених), затим 32,4%, код средњих предузећа (50-249 запослених), док је 18,8% иновативно активних предузећа из групе малих предузећа (10-49) запослених. Истраживање потврђује чињеницу са којом се слаже већи дио научне и стручне јавности да иновативност значајно утиче на ниво развијености предузећа, а тиме и привреде у цјелини.

9) Спремо, Т. и Лазаревић, М. (2018). „Приступ капиталу као једна од кључних препрека развоју туристичких предузећа у републици српској." *Зборник радова са VII Научне конференције са међународним учешћем - Јахорински Пословни Форум: „Одрживи развој и институционално окружење."* стр. 81-89. Јахорина, 22-24. март 2018. године, Економски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, et al. ISSN 2303-8969

Мала и средња предузећа чине окосницу туризма у Републици Српској. Према последњим подацима од укупно 4.086 пословних субјеката који пружају услуге из области хотелијерства и угоститељства (услуге смјештаја, хране и пића) у укупном броју су регистрована као МСП-а. Упркос кључној улози МСП-а у туризму и важности финансирања раста и развоја предузећа и сектора у цјелини, изналажање адекватних механизама финансирања за њих представља приоритетан и тешко решив проблем. Приступ финансирању је од посебног значаја за развој МСП-а и изградњу конкурентног и одрживог сектора туризма. Отежано финансирање МСП-а је посљедица ограничености сопствених средстава са једне стране и мање доступности средстава из позајмљених извора са друге стране. Ако се узму у обзир потенцијал и значај сектора МСП у туризму, јасно је да постоји потреба за дубљом анализом фактора који ограничавају приступ финансирању и за изналажењем адекватних решења за превазилажење таквих ограничења. За овај стратешки важан сектор од кључног је значаја омогућити МСП-а приступ изворима финансирања под прихватљивим условима. Предмет истраживања је усмјерен да се утврде извори и проблеми финансирања малих хотелско-угоститељских предузећа у Републици Српској. Настоји се дефинисати суштина проблема са којим се сусрећу МСП приликом изналажења могућности за решавање јаза у финансирању. Циљ истраживања је утврдити потенцијал сектора МСП-а туристичке привреде и кључне аспекте проблематике њиховог финансирања у Републици Српској.

Истраживање указује на то да у економији Републике Српске, хотелијерство и угоститељство, као главне туристичке активности имају малу улогу, чинећи око 1,5% укупног бруто домаћег производа. У домаћој економији на крају 2016. године те туристичке активности обезбиједиле су 11.855 радних мјеста и представљале 6,9 посто запослености. МСП-а су од кључног значаја за развој

туризма у Републици Српској, јер према званичним подацима Републичког завода за статистику сва регистрована предузећа у сектору хотелијерства и угоститељства из области туризма припадају сектору мале привреде.

10) Спремо, Т. (2018). "Иновативна активност малих и средњих предузећа као фактор развоја привреде Републике Српске", *Зборник радова са Четврте међународне научно-стручне конференције: „Иновације и предузетништво - покретачи развоја и запошљавања"* Бања Лука, 15. децембар 2017., стр. 127-140, Економски факултет Универзитет у Бањој Луци, ISBN 978-99938-46-76-5

Предмет истраживања у овом раду је анализа иновативне активности МСП кроз утицај на њихов раст, раст запослености и додате вриједности у Републици Српској. У раду се истражују ограничења и препреке при иновирању са којима се сусрећу МСП у Републици Српској (недостатак адекватних извора финансирања и трошкови капитала). Основни циљ овог рада је да покаже значај иновација за сектор МСП у Републици Српској, утицај финансијских препрека на иновације и развој МСП, као и допринос иновативних МСП развоју привреде.
У раду су презентовани релевантни показатељи о иновативности МСП-а са технолошког и нетехнолошког аспекта. Из анализе се може се уочити да је у периоду од двије године (2012-2014) на узорку од 1.765 предузећа које је спровео Републички завод за статистику Републике Српске ниска стопа иновативности од 21,5%. Највећу иновативну активност показала су велика предузећа од 51,9%. Најнижу иновативну активност остварила су мала предузећа од свега 17,1%, док је једна трећина (33,3%) предузећа средње величине у истом периоду била иновативно активна. У наредним периоду 2014-2016. године, резултати спроведеног истраживања показују високу стопу (77,3%) "неиноватора", односно предузећа која су наведеном временском била иновативно неактивна. Број иновативно активних предузећа је, у односу на период 2012-2014. године, већи за 5,7%. Када се анализира иновативност великих предузећа, онда се долази до закључка да је њих половина била иновативно активна.
Резултати истраживања показују да МСП у Републици Српској немају одговарајући ниво иновативних активности и подстицаје за иновације и да су највећа ограничења са којима се сусрећу домаћа иновативна МСП везана за високу цијену капитала и немогућност адекватног финансирања иновативних активности. Зато се јавља потреба да се досадашњи модел развоја привреде унаприједи кроз подстицај МСП како би се повећала иновативност и конкурентска моћ МСП и привреде у цјелини.

11) Spremo, T. and Lazarević, M. (2018). „Matrix organizational structure and multi-sided platform business model in digital marketing", *Proceedings from the XVI International Symposium SYMORG 2018: "Doing business in the digital age: challenges, approaches and solutions"*, Zlatibor, June 7, 2018, pp. 371-379, Faculty of Organizational Sciences University of Belgrade, ISBN 978-86-7680-361-3

У раду, аутори анализирају мрежне моделе, као форму мрежне организације новијег доба у функцији ефикасности организационог реструктурирања предузећа. Разматра се њихово понашање на промјене из пословног окружења које постају све брже, турбулентније и непредвидивије. Проучава се структура, одређене предности у односу на традиционалне форме и даје се приказ оправданости таквих организација. Посебно су разматрани потенцијални узроци грешака и могући неуспјех модела мрежног организовања, у функцији пословног ризика.

Покушавају се истаћи проблеми који се могу појавити при настајању мрежног облика организације и тако умањити оперативне способности тог модела организације. Циљ рада је да се на сажет начин пружи објашњења о могућим предностима и недостацима мрежних модела организације, која могу бити кориштена у процесу реструктурирања предузећа, као приоритетан корак на путу ефикаснијег начина опоравка предузећа у Републици Српској и БиХ у цјелини.
Емпиријско теоријска истраживања и анализа примјера из праксе указују да су стратегијске промјене ишле у правцу мрежних организација и тако постале значајан извор конкуренске предности предузећа. Предузећа у Републици Српској најчешће имају масивну и нерационалну организацију па је неопходно редизајнирати њихове организационе структуре. Као могуће решење за редизајн организације је модел мрежне форме који поред одређених ризика представља једно од прихватљивијих решења.
Могло би се рећи да теоријске поставке које су изнијете у раду треба да буду смјернице за одлучивање о проблемима структуре за анализу и адекватан приступ провјере ваљаности. С тим у вези, свака конкретна организација треба да преиспита своју структуру, да проучи теоријске моделе и да на крају донесе решење које је примјерено конкретном случају. Одабир конкретног модела треба да се базира на ситуационом приступу. То значи да се приликом дизајнирања организације мора имати у виду читав сет хетерогених варијабли организационог дизајна које карактеришу глобални пословни амбијент. Најбољом се сматра она организациона структура која предузећу омогућава успјешно остваривање циљева и која, истовремено, погодује њеној величини, технологији и конкурентском амбијенту.

12) Спремо, Т. (2014). „Мале фирме генератор запослености и привредног раста Републике Српске.“ *Зборник радова са научног скупа "Економија и криза: Треба ли нам нови одговор."* Андрићград, 12. септембра 2014., стр. 346-361, Економски факултет Пале Универзитета у Источном Сарајеву, ISBN 978-99976-610-1-2, 2014

Утицај малих фирми на привредну активност, економски раст, а посебно на запошљавање је често предмет научних и емпиријских истраживања. Дешавања у свјетској економији додатно су потврдила ставове да се мале фирме приликом суочавања са свим негативностима лошег пословног амбијента у условима кризе брже прилагођавају промјенама у односу на већа предузећа и компаније, што даје довољно разлога да се овом феномену посвети посебна пажња са теоријског и практичног становишта у циљу доношења адекватних пословних одлука вођења развојне политике као ефикаснији модел за бржи економски развој националних економија.
Рад проучава улогу и значај малих фирми у тржишној економији као покретача економског развоја. Полази се од става да мале фирме нису главни носилац привредног развоја, али да имају веома битну улогу за стабилност националне економије.
Предмет истраживања у овом раду је да се укаже на међузависност раста сектора малих фирми и новостворене вриједности сагледавањем привредног развоја и запослености како у развијеним тако и у транзицијским економијама. У раду је истражена улога и значај малих и средњих предузећа Европске уније као и Републике Српске, презентујући упоредне показатеље трендова раста додате вриједности са великим предузећима, посебно у погледу утицаја на раст запослености и новостворене вриједности у периоду економске кризе и посткризним годинама.

НАУЧНА КЊИГА И МОНОГРАФИЈА ОБЈАВЉЕНЕ ПОСЛИЈЕ ПОСЛЕДЊЕГ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ:

1. Спремо, Т. (2019). *Инеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања.* Свет књиге, Едиција Наука, Београд, 2. допуњено издање, стр. 556, ISBN 978-86-7396-724-0, COBISS.SR-ID280706060

Књига "*Интеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања*" је друго ново, допуњено и измијењено издање која се бави актуелним питањима, истраживањима и академским расправама о утицају пословног амбијента на пословање предузећа.

У овој књизи аутор анализира и истражује углавном однос предузећа и пословног окружења, а посебно њихову интеракција у савременим условима. Аутор је у новом, измијењеном и допуњеном издању обрадио нове аспекте ове тематике у свјетлу промијењених околности. Континуирана интеграција свјетске економије, готово невјероватне технолошке промјене посљедњих десетак година и формирање конкурентског окружења на глобалној основи само су оквири који дефинишу нове услове савременог пословања. Будући да је пословни амбијент препознат као кључни фактор привређивања, нарасла је и спознаја о потреби образовања из ове области. У својој књизи аутор је анализирао компаративне предности и недостатке који се крију у међусобном односу предузећа и његовог окружења.

Разматрање овог концепта повезано је и структурирано у осам поглавља ове књиге од којих је пето поглавље потпуно ново, а остала поглавља, са изузетком првог и четвртог поглавља су суштински или дјеломично допуњена са новим цјелинама које су наставак претходних тема приказаних са аспекта савремених тенденција и актуелних истраживања из ове области.

Поглавље 2. под називом *"Окружење као изазов пропулзивном привређивању"* допуњено је са цјелином која се односи на изазове пословања малих предузећа у условима нестабилног окружења (стр. 66-71). ***Поглавље 3***. под називом *„Анализа окружења као битна претпоставка савременог привређивања"* је измијењено са новим материјалом који се односи на *„Окружење малог бизниса"* (стр.152-163) Посебан значај дат је појашњењу друштвено економског окружења, при чему су образложени елементи окружења малог бизниса. Посвећена је пажња и вјештинама за управљање односима са окружењем. **Поглавље 5**. је потпуно ново у односу на претходно изданње и представља најзначајнију измјену која је унешена у друго издање. Назив овог поглавља је *„Правци дјеловања предузећа у условима кризе*" (стр.257-302) у којем се осликава све већи значај те области у истраживањима, академским студијама и развојној политици. Сврха овог поглавља је наставак дискусије проведене у претходном поглављу, а која се односила на начин маневрисања и правцима управљања пословним процесима предузећа, са посебним акцентом на мала и средња предузећа у тржишним привредама. Повезивању кризе са правцима дјеловања предузећа у таквим околностима аутор је посветио посебну пажњу. У првом дијелу поглавља разматрана је природа везе између управљања предузећем, кроз пословне стратегије и стратегије опоравка, као и правци дјеловања предузећа на кризу. У другом дијелу овог поглавља детаљније је било ријечи о мјерама које се доносе за спровођење стратегије опоравка. У ***Поглавље 6***. *„Креирарање и одржавање конкурентске предности"*, укључен је материјал чијим су измјенама обухваћени кластери као модел развоја конкурентске способности малих и средњих предузећа. Поглавље даје осврт на модел кластера јер заслужује посебну пажњу у развоју малих предузећа (стр.351-

362). ***Поглавље 8***. под називом „*Правци и ограничења привреде Републике Српске за прелазак на пропулзивно тржишно привређивање*“ је суштински прерађено, уз додатак новог материјала: „*Савремене тенденције и економски допринос мале привреде*“(стр.513-547). Може се примијетити да се аутор једним дијелом држао редосљеда поглавља из претходног издања, на коме се заснива садашњи формат представљен у овом, другом новом, допуњеном издању. Промијењен је општи стил припреме и неки елементи представљени у првом издању, као што су навођење литераруре иза сваког поглавља и контролна питања за провјеру знања.

Књига "*Интеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања*" представља цјеловито дјело у оквиру једне изузетно сложене и комплексне економске проблематике. Поглавља књиге су зналачки распоређена и укомпонована у јединствену цјелину, без оптерећивања појединих поглавља непотребним или сувишним детаљима. Друго издање књиге *Интеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања*" пружа свеобухватан и приступачан преглед теорије, концепата, доказа и праксе у овој области. Књига нуди цјеловиту анализу окружења у интеракцији са предузећем, спајајући академске теорије и свакодневну реалност са којом се суочава предузеће. Аутор је овим дјелом дао велики допринос разумијевању савременог окружења и његов утицај на пословање предузећа. У том смислу књига представља симбиозу истраживања аутора са проблематиком управљања предузећем у савременом окружењу.

Треба истаћи да је аутор ову књигу базирао на својим претходним истраживањима која је у циљу актуелизације теме знатно проширио, иновирао како у садржинском тако и техничком смислу. Намјера аутора је била да на једном мјесту прикаже и истражи најзначајније факторе пословања предузећа у складу са промјенама које окружење стално генерише, а које предузећа у циљу свог опстанка и напредовања морају у потпуности пратити и прилагођавати им се. Практично, од успјешности тих процеса у предузећу зависи и његова одрживост и раст фирме и њене вриједности. Велики квалитет истраживања у овој књизи је фокусирање на домаће околности и прилике које су од пресудног значаја за опстанак и раст предузећа. Познавање домаћих прилика је предуслов да се предузеће опредјели за стратегију тржишног позиционирања и успјешног пословања. Аутор је допунио претходно издање са укупно 117 страница новог текста и укупно 7 аутоцитата, од којих су 3 аутоцитата у новон тексту. Ова књига има карактер научне књиге, а према мишљењу Комисије и према Правилнику о публиковању научних публикација («Службени гласник Републике Српске», бр. 77/2017) она спада у истакнуту монографију републичког значаја, а може се третирати и као помоћна литература за предмет Стратегијски менаџмент.

2. Спремо, Т. (2019). *Предузетништво и управљање малим бизнисом*. Свет књиге, Едиција наука, Београд, 1. Издање, 338 стр., ISBN 978-86-7396-721-9, COBISS.SR-ID 280255500

Књига је структурирана је у три дијела и једанаест поглавља, обима 338 страна, са предговором, написаним од стране аутора и уз коришћење изузетно богате литературе дате на 10 страна и углавном са енглеског говорног простора. На крају сваког поглавља аутор је дао и питања за дискусију и вјежбе.

Први дио књиге под насловом „Феномен предузетништва", представља теоријски оквир на коме се темеље остали дијелови књиге. У овом дијелу су обрађени: Главе I *Природа и значај предузетништва*, Главе II *Развој предузетништва као економског феномена,* Главе III *Друштвено - економски*

аспекти предузетништва, глава IV *Предузетнички мали бизнис*, Глава V *Предузетнички процес*. У овом дијелу књиге аутор је истражио еволуцију предузетништва у оквиру економске теријске мисли (класични, неокласични и савремени приступи), те приступе у појединим земљама (Француска, Британска, Аустријска, Њемачка, Америчка школа), као и мали бизнис у појединим државама. ***Колико нам је познато овај дио књиге је један од најбоље обрађених садржаја на српском говорном подручју и подручју блиских језика српском.***

Други дио **књиге истражује финансирање малих и средњих предузећа.** У Глави VI су обрађене *Предузетничке финансије*, а у Глави VII *Извори финансирања малих и средњих предузећа*. Ради се о интересантном приступу овој материји, која се одлично уклопила у садржај ове научне књиге.

Трећи дио књиге је конципиран под насловом „Управљање растом малих и средњих предузећа". У овом дијелу књиге аутор се бави проблематиком *Планирања и друштвене одговорности у малом бизнису* (Глава VIII), као Дефинисањем и имплементацијом пословног плана (Глава IX). Аутор је коректно презентирао ову проблематику.

Књига нуди модалитете спајања теорије и могућег предузетничког понашања као резултат сублимације предузетничке идеје и стварности у којој предузетник живи и ствара. Књига има карактер научне књиге и помоћне литературе на предмету Предузетништво и управљање малим бизнисом.

4. ОБРАЗОВНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Образовна дјелатност прије првог и/или /посљедњег избора/реизбора

Прије бирања у звање доцента у два наврата кандидат је био ангажован на Економском факултету Универзитета у Источном Сарајеву на постдипломским студијама као гост предавач. У звању доцента на Економском факултету био је ангажован као одговорни наставник и изводио наставу на следећи предметима првог и другог циклуса студија:

- на редовном студију - I Циклус студија: Стратегијско пословно планирање, Менаџмент, Организација предузећа,
- на II Циклусу студија: Менаџмент малих и средњих предузећа.

У том периоду, Одлуком Натавно-научно вијећа Економског факултета Пале број 01-551/08 од 23.06.2008.године био је биран 2008. године за шефа катедре за предузетничку економију.

МЕНТОРСТВО

Прије последњег избора у звање др Тихомир Спремо је био члан Комисије за одбрану два магистарска рада, **ментор** за израду 36 дипломских радова, 64 пута предсједник Комисије за одбрану дипломских радова и 140 пута члан Комисије за одбрану дипломских радова.

КЊИГА (ПОГЛАВЉЕ У КЊИЗИ)

- Плакаловић, Н, Ђерић, Б, Божић, Р. Шарчевић, М. Спремо, Т. (2005). *Ресурсни потенцијал привредног раста Републике Српске*, Редактори: проф. др Ђерић Б. и проф. др Плакаловић Н., Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства pp. 304, ISBN 99938-0-587-4
- Спремо, Т. (2008). *Инеракција предузећа и окружења у функцији пропулзивног тржишног привређивања*. I. Издање, Источно Сарајево: Центар за издавачку дјелатност Економског факултета Пале, стр.322. ISBN 978-99938-707-2-2, COBISS. BH – ID 761624

Образовна дјелатност послије посљедњег избора/реизбора
Навести све активности (уџбеници и друге образовне публикације, предмети на којима је кандидат ангажован, гостујућа настава, резултате анкете[8], менторство[9])

У периоду послије последњег избора у звање ванредног професора кандидат је ангажован на Економском факултет Пале као одговорни наставник на којим изводи наставу:

А) *наставном програму I. (првог) циклуса студоја на предметима*:
- Предузетништво
- Менаџмент
- Организација предузећа
- Предзетништво у туризму
- Пословање хотелских предузећа

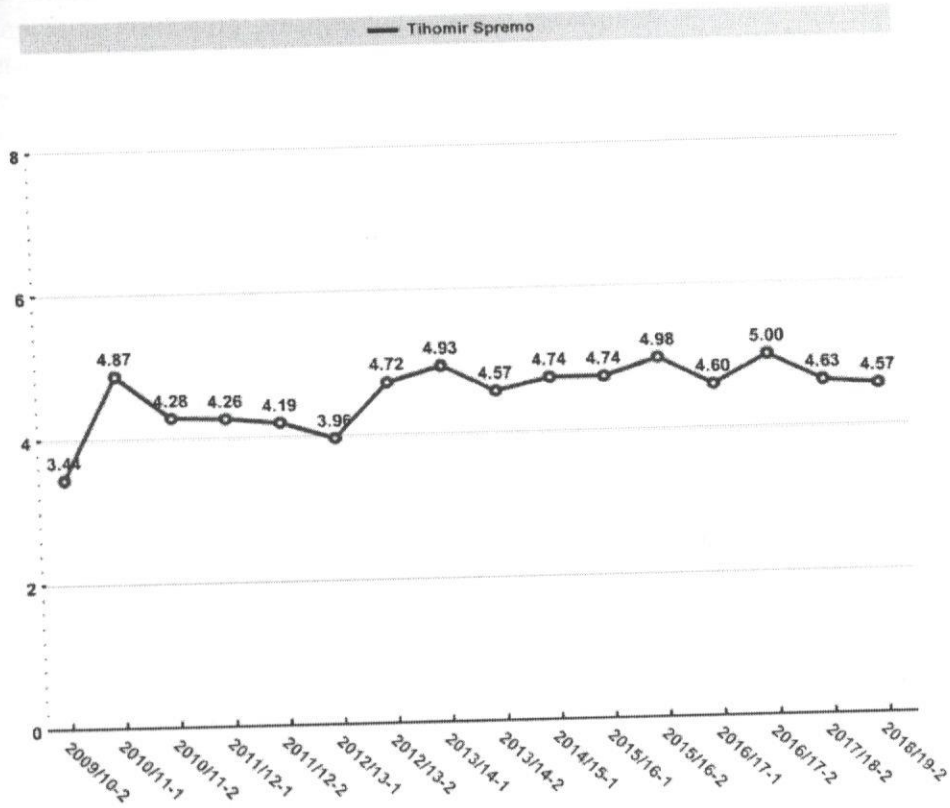
Б) *Наставни програм II. (другог) циклуса студија*:
- Менаџмент малих и средњих предузећа
- Менаџмент људских ресурса
- Теорија предузећа
- Организационо понашање
- Управљање људским ресурсима
- Менаџмент хотела

На Пољопривредном факултету НП Шумарство (I. циклус студија) у школској 2015/16 и 2016/17, кандидат је као одговорни наставник изводио наставу на предмету *Организација и пословље*.

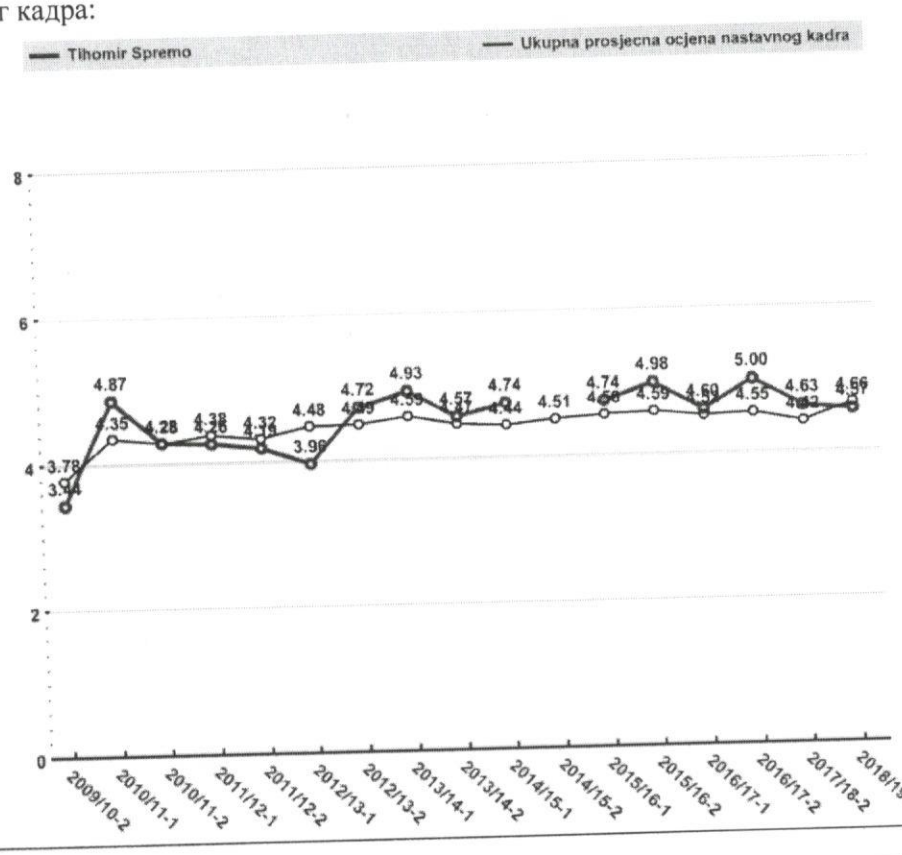
Предавач по позиву
- У организацији Економском факултета Бања Лука, Универзитет у Бања Луци, као предавач по позиву на љетној школи, на крају академске 2015/2016. и 2016/2017. године кандидат је држао наставу на предмету Предузетничка економија.
- Као представник Универзитетске Катедре за Маркетинг и менаџмент кандидат је на шестом инеркатедарском скупу катедри за менаџмент земаља југоисточне Европе узео активно учешће на научној конференцији „*Contemporary entrepreneurial management and organization in the digital era in transition countries: obstacles and possibilities*“ са темом „*Могу ли МСП бити окосница привредног развоја за мале и отворене економије*“ коју су организовали Економски факултета Универзитета у Бања Луци и Економски факултет – Свеучилиште Мостар, 2016. год.

У току процеса студенског вредновања наставничког процеса путем студенске анкете кандидат је остварио следеће просјечне оцјене предмета у свим сегментима које су предмет анкетирања по школским годинама.

[8] Као доказ о резултатима студентске анкете кандидат прилаже сопствене оцјене штампане из базе.
[9] Уколико постоје менторства (магистарски/мастер рад или докторска дисертација) навести име и презиме кандидата, факултет, ужу научну област рада.

Посјечне оцјене кандидата проф. Др Тихомира Спрема, у односу на просјечну оцјену наставног кадра:

Професор је на предмету *Предузетништво у културном туризму* мастер програма "Управљање културним наслеђем и културним туризмом" чији је носилац Економски факултет у Бања Луци, а у извођењу наставе учествују и професори Економског факултета Пале УИС-а. Мастер програм је резултат Међународног пројекта ERAZMUS плус под називом "Јачање капацитета за промјене у туризму земаља Западног Балкана: изградња компетенција за управљање квалитетом у културном наслеђу и културном туризму". Студијски програм „Управљање културним насљеђем и културним туризмом" је развијен и дефинисан кроз рад наставника и сарадника Универзитета у Бањалуци и Унверзитета у Источном Сарајеву уз континуиране консултације и ревизију партнера из ЕУ.

Учешће у комисијама за оцјену, израду и јавну одбрану магистарских теза и мастер радова послије посљедњег избора у звање

- Ментор за магистарски рад Милена Арнаут: "*Мала и средња предузећа у функцији привредног раста Републике Српске*" - Економски факултет Пале, Одлука Вијећа 20.11.2014.год. одбрањен рад 11. октобар 2016. (ужа научна област рада - предузетничка економија).
- Ментор за магистарски рад: Веселин Савић „*Улога малих и средњих предузећа у развоју привреде града Требиња*" - Економски факултет Пале, Одлука ННВ 182/15 од 10. фебруара 2015. године, одбрањен рад 28. септембар 2018. (ужа научна област рада - предузетничка економија).
- Ментор за мастер рад: Вања Сладоје: "*Развој малих фирми-пут бржег привредног опоравка Републике Српске*" - Економски факултет Пале, Одлука ННВ 25.децемра 2014.године, одбрањен рад 07.03.2017. (ужа научна област рада - предузетничка економија).
- Ментор за мастер рад: Јелена Марјановић: "*Потенцијал предузетништва и малих и средњих предузећа у функцији привредног развоја Републике Српске*" - Економски факултет Пале, Одлука ННВ из 2015.године, одбрањен рад 15.06.2017. (ужа научна област рада - предузетничка економија).
- Ментор за мастер рад: Алексић Јелене: "*Утицај локације на квалитет економије предузећа*" - Економски факултет Пале, Одлука ННВ одлуком бр.185/15 20.05.2015. године, одбрањен рад 30.06. 2017.године (ужа научна област рада - предузетничка економија).
- Ментор за мастер рад: Спасоја Пејичића "*Организациона структура и фазни модели раста малих предузећа*"- Економски факултет Пале, Одлука ННВ, одбрањен рад 26.09.2019. (ужа научна област рада - предузетничка економија).

Поред менторства, *као предсједник Комисије за одбрану магистарских радова и мастер радова био је 15, а као члан Комисије* за оцјену, израду и јавну одбрану магистарских и мастер (завршних) радова именован од стране ННВ-а Економског факултета Пале и Економског факултета Бања Лука кандидат је био дванаест (12) пута.

5. СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Навести учешће у НИ пројектима (одобрени и завршени: назив НИ пројекта са ознаком, период реализације, да ли је кандидат руководилац или учесник).

У протеклом периоду кандидат је био ангажован као члан и предсједник комисије на обављању одређених стручних дјелатности:

- Предсједник Комисије са израду самоеволуционог извјештаја за школску 2011/2012. годину
- Предсједник Комисије за израду Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета

на Економском факултету Пале
- Предсједник Комисије за припрему подлоге за наставни план и програм 2014/2018
- Члан Комисије за постипломске студије и докторате на Економском факултету Универзитета у Источном Сарајеву за школску 2012/2013 и 2013/2014 годину
- Предсједник Комисије за спровођење поступка еквиваленције раније стечених знања на Економском факултету Пале
- Члан Комисије за припрему Приједлога Статута Економског факултета Пале
- Више пута био члан Комисије за наставничка и сарадничка звања на Економском факултету Пале и Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.
- Кандидат је био ангажован као рецензент једне научне књиге и више пута за радове са научних конференција и за научне часописе, Економског факултета Пале, Економског факултета Бањалука и Економског факултета Брчко.

Одлуком Натавно-научно вијећа Економског факултета Пале број 1066/14 од 20.06.2014.године кандидат је биран за шефа катедре за пословну економију и менаџмент. Дужност шефа катедре је обављао до 27.02. 2015.године.

Одлуком Научно наставног вијећа Економског факултета Пале број: 01-1717/12 кандидат је именован за продекана за наставу Економског факултета Пале и ту је функцију обављао од децембра мјесеца 2012. године до јуна мјесеца 2014. године.

6. РЕЗУЛТАТ ИНТЕРВЈУА СА КАНДИДАТИМА[10]

Интервју са кандидатом у складу са чланом 4а., тачка 3 Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву одржан је 28.02. 2020. године у 9 часова и 30 минута. Интервју је одржан у присуству два члана комисије: проф. др Бранислав Машић и проф. др Радомира Божића. Проф. др Никола Вукумировић због болести је био спријечен да присуствује интервјуу. Интервју је одржан у Сали за састанке, бр. 208. Економског факултета. Након упознавања са конкурсним материјалом кандидата и констатације да испуњава услове конкурса, чланови Комисије су поставили питања кандидату.

Комисија је од кандидата тражила да се укратко представи, те је поставила питања, а како слиједи:

1. Шта је кандидат радио, чиме се бавио у току периода проведеног у звању ванредни професор?
2. У пријави је достављено 12 научних радова и две књиге, па нешто више да нам каже о књигама достављеним у пријави на конкурс?
3. Шта наставници могу урадити да боље припреме студенте за предмет из област Предузетничке економије?
4. Како види утицај дигитализације на развој предузетништва?
5. Шта би требао бити конкретан исход смјера Економија и бизнис?

Након датих одговора и кратког разговора са кандидатом, присутни чланови Комисије су нагласили да су стекли позитиван утисак да кандидат, испуњава све услове за избор у звање редовног професора на ужу научну област Предузетничка економија.

[10] Интервију са кандидатима за изборе у академска звања обавља се у складу са чланом 4а. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву (Интервију подразумјева непосредан усмени разговор који комисија обавља са кандидатима у просторијама факултета/академије. Кандидатима се путем поште доставља позив за интервију у коме се наводи датум, вријеме и мјесто одржавања интервијуа.)

7. ИНФОРМАЦИЈА О ОДРЖАНОМ ПРЕДАВАЊУ ИЗ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА КОЈИ ПРИПАДА УЖОЈ НАУЧНОЈ/УМЈЕТНИЧКОЈ ОБЛАСТИ ЗА КОЈУ ЈЕ КАНДИДАТ КОНКУРИСАО, У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 93. ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ[11]
Др Тихомир Спремо је још прије стицања научног звања доктора наука у пар наврата био ангажован као гост предавач на постипломском студију Економског факултета Универзитета у Источном Сарајеву. Током једанаест година рада на Универзитету у Источном Сарајеву, прво као доцент а затим и као ванредни професор, изводио је наставу и држао предавања из наставних предмета који припадају ужој научној области за коју је конкурс расписан. То је разлог да кандидат нема потребе да држи предавања из наставног предмета која би се односила на ужу научну област приликом избора у звање редовног професора.

III ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ		
Експлицитно навести у табели у наставку да ли сваки кандидат испуњава услове за избор у звање или их не испуњава.		
Први кандидат		
Минимални услови за избор у звање[12]	испуњава/не испуњава	Навести резултате рада (уколико испуњава)
Навести списак минимално прописаних услова		
Проведен један изборни период у звању ванредног професора	***испуњава***	Кандидат је у звању ванредног професора за ужу научну област предузетничка економија – Одлука Сената Универзитет у Источном Сарајеву, број: 01-С-165-XX/13, од 01.07.2013.год.
Осам научних радова из области за коју се бира објављених у научним часописима и зборницима са рецензијом, након стицања звања ванредног професора	***испуњава***	Кандидат је од посљедњег избора, након стицања звања ванредног професора објавио тринаест (13) радова у научним часописима и зборницима са рецензијом (листа радова је наведена у овом извјештају – тачка 3.) Комисија је у обзир узела дванаест (12) радова, пошто је рад под редним бројем 13. класификован као стручни рад.
Двије објављене књиге (научну књигу, монографију	***испуњава***	1. Спремо, Т. (2019). *Инеракција предузећа и окружења у функцији*

[11] Кандидат за избор у наставно-научно звање, који раније није изводио наставу у високошколским установама, дужан је да пред комисијом коју формира вијеће организационе јединице, одржи предавање из наставног предмета уже научне/умјетничке области за коју је конкурисао.

[12] У зависности у које се звање бира кандидат, навести минимално прописане услове на основу члана 77., 78. и 87. Закона о високом образовању односно на основу члана 37., 38. и 39. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву

или универзитетски уџбеник) након стицања звања ванредног професора		*пропулзивног тржишног привређивања*, Свет књиге, Едиција Наука, Београд, 2.допуњено издање, Београд, 556 стр., ISBN 978-86-7396-724-0,COBISS.SR-ID280706060 2. Спремо, Т. (2019). *Предузетништво и управљање малим бизнисом*, Свет науке, Едиција наука, Београд, 338 стр., ISBN 978-86-7396-721-9, COBISS.SR-ID 280255500, 2019
Успјешно реализовано менторство кандидата за степен другог или трећег циклуса	***испуњава***	Кандидат је од посљедњег избора, након стицања звања ванредног професора успјешно реализовао менторство за шест (6) кандидата са кандидатима другог циклуса студија (Наведено под 4.)
Има успјешно остварену међународну сарадњу са другим универзитетима и релевантним институцијама у области високог образовања	***испуњава***	Од маја до новембра 2006. године кандидат је похађао семинар у организацији Колеџа за државну управу Уједињеног краљевства (*CMPS-UK Goverment's Centre for Management and Policy Studies*) и Агенције за државну управу Републике Српске и стекао Цертификат „*Вођство и промјене, управљање људским ресурсима и управљање програмима и пројектом*“. Наставком међународне сарадње са Колеџом за државну управу Уједињеног краљевства и стицањем Цертификата о похађању и успјешно завршеној обуци у организацији *National School of Government* 2008. године у мјесецу априлу боравио сам на студијском путовању у Единбургу. Као представник Универзитетске Катедре за Маркетинг и менаџмент кандидат је био и члан организационог и научног одбора шестог инеркатедарског скупа катедри за менаџмент земаља југоисточне Европе и узео активно учешће на научној конференцији “*Contemporary entrepreneurial management and organization in the*

		digital era in transition countries: obstacles and possibilities" у организацији Економског факултета Универзитета у Бања Луци и Економског факултета – Свеучилиште Мостар, 2016. год. Кандидат је професор на предмету *Предузетништво у културном туризму* мастер програма "Управљање културним наслеђем и културним туризмом" чији је носилац Економски факултет у Бања Луци, а у извођењу наставе учествују и професори Економског факултета Пале УИС-а. Мастер програм је резултат Међународног пројекта ERAZMUS плус под називом *„Јачање капацитета за промјене у туризму земаља Западног Балкана: изградња компетенција за управљање квалитетом у културном наслеђу и културном туризму*". Студијски програм „*Управљање културним насљеђем и културним туризмом*" је развијен и дефинисан кроз рад наставника и сарадника Универзитета у Бањалуци и Универзитета у Источном Сарајеву уз континуиране консултације и ревизију партнера из ЕУ.

Додатно остварени резултати рада (осим минимално прописаних)

Навести преостале публиковане радове, пројекте, менторства, …

- Кандидат др Тихомир Спремо је објавио један рад који је, и поред тога што није категорисан као научни, шест (6) пута цитиран од аутора у публикацијама универзитета (Walden University и University of Pretoria): Spremo, T. and Mićić, J. (2015). "Small enterprises: key source of employment and economic growth." *Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo* Year 2015, Issue 11, pp. 63-73, DOI: 10.7251/ZREFIS1511063S. ISSN 1840-3557, UDK UDC 334.713:339.138,
- Кандидат је објавио рад који је грешком кандидата изостављен у пријави, иако је био објављен и публикован прије него што је Конкурс за избор објављен, под називом: Спремо Т. (2019). „Иновативност малих и средњих предузећа као значајан сегмент развоја привреде у Републици Српској." *Зборник радова са Међународног научног скупа ИОР-ИБ 2019: „Иновативност и одрживи развој - изазови будућности."* Косовска Митровица, 12. и 13. новембар 2019. стр. 49-63. Економски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, ISBN 978-86-80127-93-4. Комисија је закључила да овај рад, пошто није наведен у пријави, да се не узма у обзир за избор у академско звање.

Кандидат је на основу Одлуке ННВ Економског факултета Пале преузео менторство за

два Мастер рада која су у завршној фази и то:

- Ментор за мастер рад: Бањина Гордана: „*Анализа стања и стварање услова за већи допринос малих и средњих предузећа привредном расту Републике Српске*“ - Економски факултет Пале, Одлука ННВ бр.185/17 20.05.2017. године (ужа научна област-предузетничка економија).
- Ментор за мастер рад: Милинковић Никола „*Мала и средња предузећа као покретач развоја привреде у Републици Српској*“ Економски факултет Пале, Одлука ННВ, (ужа научна област-предузетничка економија).

Други кандидат и сваки наредни уколико их има (све поновљено као за првог)

Није било других кандидата

ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

Приједлог кандидата за избор у академско звање (навести звање, ужу научну/умјетничку и образовну област за коју се кандидат предлаже) са образложењем приједлога комисије. Уколико један или више кандидата задовољавају услове за избор у звање према конкурсу, комисија мора дати образложење о разлозима доношења своје одлуке, конкретно и јасно.

На конкурс за избор у звање редовног професора или ванредног професора за ужу научну област Предузетничка економија приспјела је једна уредна, потпуна и благовремена пријава - др Тихомира Спрема, у научном звању ванредни професор. Након прегледа достављене документације, анализе публикованих књига, објављених радова, те процијењеног квалитета наставног рада кандидата и других елемената од значаја за избор у звање редовног професора и обављеног интервјуа, Комисија је стекла увјерење да кандидат испуњава све услове за избор у звање редовног професора, дефинисане чланом 77. став 4, тачка д. Закона о високом образовању ("Сл. гласник Републике Српске" бр. 73/10,104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 5/2017 и 31/2018), у којем је наведено да за редовног професора може бити биран кандидат који:1) има проведен најмање један изборни период у звању ванредног професора, 2) има најмање осам научних радова из области за коју се бира, објављених у научним часописима и зборницима са рецензијом након стицања звање ванредног професора, 3) има најмање двије објављене књиге (научна књигу, монографију или универзитетски уџбеник) након стицања звања ванредног професора, 4) успјешно је реализовао менторство кандидата за степен другог или трећег циклуса, и 5) има успјешно остварену међународну сарадњу са другим универзитетима и релевантним институцијама у области високог образовања.

Тихомир Спремо је у свом научно-истраживачком раду показао резултате у цјелокупном периоду проведеном у звању ванредног професора и од доласка на Економски факултет Универзитет у Источном Сарајеву. Кандидат је објавио двије научне књиге и 12 научних радова у међународним и националним научно-стручним часописима и зборницима радова са међународних конференција. Анализа претходно приказаних радова показује да се кандидат у свом раду бави актуелним питањима и проблемима из уже научне области предузетничка економија, док је структура објављених радова у складу са прописаним критеријумима за стицање звања редовног професора.

У наставно-педагошком раду, кандидат Тихомир Спремо је остварио резултате исказане бројем одржаних часова наставе у току академске године првог и другог циклуса студија. Када је ријеч о начину сарадње, односу и комуникацији са студентима на испитима, настави, промовисању и реализацији ваннаставних студентских активности треба истаћи просјечне оцјене у назначеном академском периоду које су исказане у студентским анкетама за квалитет извођења наставе са факултета гдје

кандидат изводи наставу. Тихомир Спремо је био ментор за шест мастер радова, предсједник и члан комисије за већи број мастер радова, на другом циклусу студија, предсједник и члан комисије за велики број дипломских радова на првом циклусу студија.

Свој стручни и научни рад доказао је извођењем гостујућих предавања на Факултетима, односом и сарадњом са студентима, чланством у научним и организационим одборима реномираних међународних конференција.

Имајући у виду да су испуњени Законом дефинисани услови за избор у звање редовног професора, предлажемо Научно-наставном вијећу Економског Факултета Пале и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву да се др Тихомир Спремо изабере у звање редовног професора за ужу научну област Предузетничка економија.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

1. Др Бранислав Машић, редовни професор,
   Економски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву,
   предсједник комисије

2. Др. Никола Вукмировић, редовни професор,
   Економски факултет у Бањој Луци, Универзитет у Бањој Луци,
   члан

3. Др Радомир Божић, редовни професор,
   Економски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву,
   члан

IV ИЗДВОЈЕНО ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ
Уколико неко од чланова комисије није сагласан са приједлогом о избору дужан је своје издвојено мишљење доставити у писаном облику који чини сасатвни дио овог извјештаја комисије.
Нема

ЧЛАН КОМИСИЈЕ:

Мјесто: Пале, 02. Марта 2020. године